

γραμματεία, ενώ στην [Ενότητα V, κεφ. 4.3](#) ο αναγνώστης θα βρει ένα σενάριο διδασκαλίας για την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων (*Ρήματα της ΑΕ που συντάσσονται με απαρέμφατο ή κατηγορηματική μετοχή. Διερεύνηση της σημασίας τους*).

5.3 Ηλεκτρονικοί συμφραστικοί πίνακες λέξεων σε λογοτεχνικά έργα: Ένα παράδειγμα διδακτικής αξιοποίησης

Τριανταφυλλιά Γιάννου

5.3.1 Γενικά στοιχεία

Τι είναι και σε τι χρησιμεύει ένας Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων

Ο Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων, πιο γνωστός ως Concordance, είναι ένας εξειδικευμένος τύπος λεξικογραφικής μελέτης. Πρόκειται για έναν πίνακα λέξεων ενός έργου ή μιας ομάδας έργων ενός ή περισσότερων συγγραφέων, όπου η κάθε λέξη –πιο σωστά ο κάθε λεξικός τύπος– παρατίθεται μαζί με τα άμεσα συμφραζόμενά του (τα οποία συνήθως ορίζονται σε μια τυπωμένη αράδα κειμένου). Όλοι οι λεξικοί τύποι, είτε αληματοποίητοι είτε ληματοποιημένοι (δηλαδή με όλους τους παραδειγματικούς τύπους τους υπαγόμενους στο αντίστοιχο λήμμα) οργανώνονται σε ένα αλφαβητικό ευρετήριο. Δεν παρέχονται ερμηνεύματα των λέξεων.

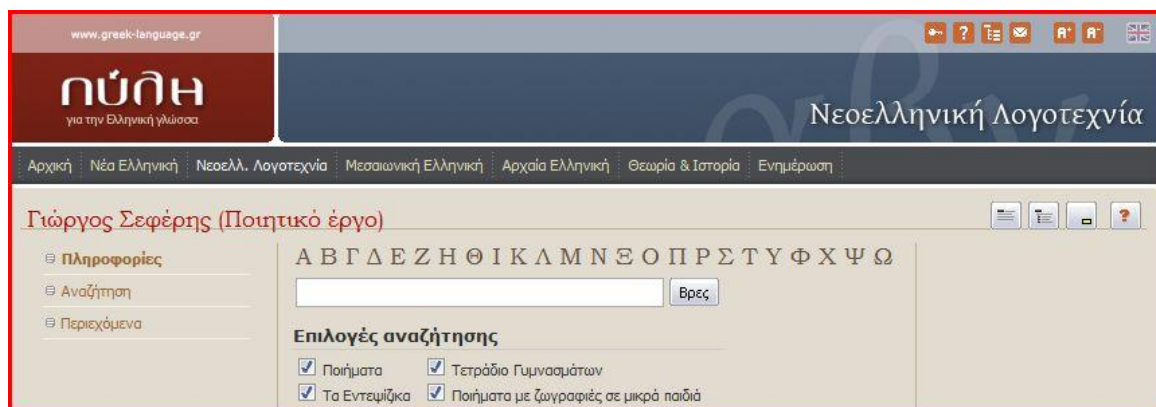
Οι χρήσεις ενός Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων είναι κατεξοχήν φιλολογικές, γλωσσολογικές και λεξικογραφικές. Λ.χ. χρησιμοποιείται:

- στην κριτική αποκατάσταση παλαιότερων κειμένων·
- για την ανίχνευση θεμάτων, μοτίβων, εικόνων·
- για την ανάλυση και τη μελέτη της μικροδομής και της μακροδομής των λογοτεχνικών κειμένων·
- για τη μελέτη της υφολογίας και της μετρικής·
- για την παρακολούθηση των μονάδων λόγου και της συμπεριφοράς τους (γραμματικής, συντακτικής, σημασιολογικής: ιδιωτισμοί, σημασιολογικά πεδία λέξεων κτλ.) σε έναν ή περισσότερους συγγραφείς, σε ένα ή περισσότερα είδη κειμένων·
- για τη σύνταξη γενικών και ειδικών λεξικών.

Ωστόσο, μπορεί να αποδειχθεί πολλαπλά χρήσιμος και στη διδασκαλία της λογοτεχνίας, καθώς συνιστά ένα ανοιχτό εργαλείο με πολλαπλές δυνατότητες αναζήτησης και διερεύνησης.

Στη συνέχεια διατυπώνονται κάποιες γενικές σκέψεις σχετικά με την αξιοποίηση του διαδικτυακού Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων για το ποιητικό έργο του Γιώργου Σεφέρη κατά τη διδασκαλία της ποίησης στη μέση εκπαίδευση και δίνονται ενδεικτικά παραδείγματα.

Ηλεκτρονικός Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων για το ποιητικό έργο του Γιώργου Σεφέρη

Εικόνα 55

I.N. Καζάζης, E. Σιστάκου (φιολ. επιμ.), V.C. Müller (τεχν. επιμ.) 2003.
Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων στο Ποιητικό Έργο του Γ. Σεφέρη. Θεσσαλονίκη:
 Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Σε ηλεκτρονική μορφή στην «Πύλη για την ελληνική γλώσσα»: <<http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/tools/concordance/index.html>>. Περιλαμβάνει το σύνολο του ποιητικού έργου του Σεφέρη, όπως εκδόθηκε στους τόμους:

Ποιήματα

Τετράδιο Γυμνασμάτων Β΄

Τα Εντεψίζικα

Ποιήματα με Ζωγραφιές σε Μικρά Παιδιά.

Η διάκριση σε τόμους δεν ανταποκρίνεται μόνο στον διαφορετικό τρόπο και χρόνο έκδοσης των ποιημάτων, αλλά και σε μια θεματική κατηγοριοποίηση, καθώς οι δύο τελευταίες συλλογές απευθύνονται μάλλον σε ειδική κατηγορία κοινού.

- ❑ Περιλαμβάνει την Εισαγωγή στην έντυπη έκδοση, τους Πίνακες (Εκδόσεων, Συντομογραφιών και Τίτλων των ποιημάτων), τους δύο

Συμφραστικούς πίνακες (ελληνικών και ξένων λέξεων), το Λημματολόγιο (λημματοποιημένος αλφαβητικός κατάλογος με όλους τους λεξικούς τύπους και τον αριθμό εμφανίσεών τους) και το σώμα των Ποιημάτων του Σεφέρη.

- Είναι ένας αλφαβητικός κατάλογος των λεξικών τύπων που απαντούν σε όλο το ποιητικό έργο του Σεφέρη μαζί με τα συμφραζόμενά τους. Δίπλα σε κάθε λεξικό τύπο υπάρχει ένας αριθμός που δηλώνει τη συχνότητα εμφάνισής του στο σύνολο του ποιητικού έργου. Για κάθε λεξικό τύπο υπάρχει παραπομπή (μέσω ενεργού ηλεκτρονικού δεσμού) στο ποίημα από το οποίο προέρχεται.

Παρέχει τη δυνατότητα ειδικών ή σύνθετων αναζητήσεων:

- στο πλαίσιο μιας συλλογής (λ.χ. στη συλλογή *Στροφή*).
- σε τμήματα του κειμένου, όπως σε τίτλους (συλλογών ή ποιημάτων), motto, αφιερώσεις και τοπο-χρονολογίες.
- στο σύνολο των λεξικών τύπων ενός ποιήματος.

- Πρόκειται για ένα εξειδικευμένο λεξικογραφικό εργαλείο, που απευθύνεται τόσο στους ειδικούς ερευνητές της νεοελληνικής ποίησης όσο και σε μαθητές, φοιτητές και διδάσκοντες στη μέση εκπαίδευση και στο πανεπιστήμιο.

Μεθοδολογικά ζητήματα

Προτείνεται:

- Οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν συνεργατικά (σε μικρές ομάδες) με τη μέθοδο του σχεδίου εργασίας (project).
- Να υπάρχουν διαφορετικές παραλλαγές του θέματος ανά ομάδες, ώστε να φωτιστούν ποικίλες όψεις του ποιητικού έργου.
- Η πορεία εργασίας να ευνοεί τη διερευνητική μάθηση: δηλ. οι μαθητές να αναζητήσουν απαντήσεις σε ερωτήματα-ζητήματα προς έρευνα και μελέτη με τη βοήθεια του Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων, να διαβάσουν όσο το δυνατόν περισσότερα ποιήματα, να συγκεντρώσουν και να ερμηνεύσουν κειμενικά και διακειμενικά στοιχεία, να διερευνήσουν γλωσσικά και υφολογικά φαινόμενα, να συζητήσουν με βάση την ποίηση, να εμπλέξουν τα βιώματά τους στην ατομική τους ανάγνωση και να προχωρήσουν στη σύνταξη προσωπικού λόγου.

- Να γίνει συστηματική αναφορά σε λεξικά: γενικά (όπως το Ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη <http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/index.html>) ή εξειδικευμένα (όπως το *Αντιλεξικόν* και το *Ονομαστικόν* του Βοστταντζόγλου ή λεξικά συνωνύμων, παραγώγων).
- Να χρησιμοποιηθούν και άλλα ηλεκτρονικά προϊόντα: λ.χ. σώματα κειμένων, ποιητικές απαγγελίες, εργο-βιογραφικές πληροφορίες κτλ. (βλ. τη συγκέντρωση σχετικού υλικού στην «Πύλη για την ελληνική γλώσσα»: <<http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/>>).
- Να ευνοηθούν οι διακειμενικές προσεγγίσεις (δηλ. οι «συνομιλίες» των ποιητών και οι διακειμενικές αναφορές), ειδικότερα όσες διευκολύνονται και από πλούσιο υλικό στο διαδίκτυο και στη βιβλιογραφία: λ.χ. Καβάφης-Σεφέρης, Σολωμός-Σεφέρης, *Ερωτόκριτος*-Σεφέρης, Ομηρικά έπη-Σεφέρης, Ευριπίδης-Σεφέρης κ.ά.

Ποιήματα του Γιώργου Σεφέρη ανθολογούνται στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της μέσης εκπαίδευσης:

Γυμνάσιο (Γ' τάξη):

«Με τον τρόπο του Γ.Σ.» (Τετράδιο Γυμνασμάτων)

Τρία από τα «Δεκαέξι χοϊκού»: "ΙΑ", "ΙΕ", "ΙΣΤ" (Τετράδιο Γυμνασμάτων)

Λύκειο (Β' τεύχος):

«Πάνω σ' έναν ξένο στίχο» (Τετράδιο Γυμνασμάτων)

«Ελένη» (Ημερολόγιο Καταστρώματος Γ')

«Επί Ασπαλάθων ...» (Τετράδιο Γυμνασμάτων Β')

«Ο βασιλιάς της Ασίνης» (Ημερολόγιο Καταστρώματος Α')

«Τελευταίος Σταθμός» (Ημερολόγιο Καταστρώματος Β')

5.3.2 Τύποι αναζητήσεων

α) Συλλογή παράλληλων χωρίων

- ☐ Ανιχνεύονται στο πλαίσιο του Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων:

μία ή περισσότερες λέξεις-κλειδιά μέσα στα συμφραζόμενά τους, έτσι ώστε να απομονωθούν τα παράλληλα χωρία και ποιήματα, και κατόπιν να είναι δυνατή η συγκριτική τους ανάγνωση.

- ☐ Στόχοι:

- Ο φωτισμός του υπό ανάγνωση ποιήματος από άλλα «ομόθεμα».
- Η συγκριτική ανάγνωση ποιητικών εικόνων, μοτίβων ή θεμάτων.

🔗 Παράδειγμα:

Κείμενο αναφοράς: «Τελευταίος σταθμός» (Β΄ Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Παραμύθι», «παραβολή», «τραγούδι», «λόγια», «ποιητής», «τέχνη» και παράγωγα.

Υπόθεση εργασίας: Να συγκεντρωθούν παράλληλα χωρία σχετικά με το έργο του ποιητή (με τη βοήθεια των παραπάνω όρων) και να συγκροτηθεί μια συλλογή ποιημάτων ποιητικής (δηλ. μια συλλογή με ποιήματα (αυτο-)σχόλια για την ποιητική τέχνη). Να παρουσιαστούν σχολιασμένες οι απόψεις του Σεφέρη για την ποίηση και το έργο του ποιητή.

β) Λεξιλογική-θεματική διερεύνηση

❑ Ανιχνεύονται στο πλαίσιο του Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων:

λέξεις-έννοιες, ζεύγη λέξεων ή λέξεις κατά οικογένειες μέσα στα συμφραζόμενά τους, οι οποίες συγκεντρώνονται, κατηγοριοποιούνται και στη συνέχεια εξετάζονται, ώστε να διερευνηθούν οι σημασιολογικές αποχρώσεις τους και το ειδικό τους βάρος στο σύνολο του ποιητικού έργου.

❑ Στόχοι:

- Η μελέτη ποιητικών εικόνων, μοτίβων ή θεμάτων.
- Ο εντοπισμός μεταφορικών χρήσεων, συμβόλων και προσωποποιήσεων.
- Η διερεύνηση του ποιητικού λεξιλογίου.
- Η προσέγγιση του ατομικού ποιητικού ιδιώματος.
- Οι διακειμενικές αναφορές, άμεσες και έμμεσες.

🔗 Παράδειγμα:

Κείμενο αναφοράς: «Ο βασιλιάς της Ασίνης» (Β΄ Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Πρόσωπο» και παράγωγα.

Υπόθεση εργασίας: Να συνταχθεί ένα λεξικογραφικό άρθρο για τις ειδικές χρήσεις της λέξης «πρόσωπο» στον Σεφέρη. Για τον σκοπό αυτόν να χρησιμοποιηθεί ως δείγμα σύνταξης άρθρου το αντίστοιχο από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής <http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/index.html>. Ειδικότερα, να επισημανθούν οι μεταφορικές-κυριολεκτικές χρήσεις, οι ειδικές χρήσεις στο πλαίσιο φράσεων (λ.χ. κατά πρόσωπο) και τα παράγωγα (λ.χ. προσωπάκι, προσωπίδα).

γ) Υφολογική διερεύνηση

❑ Ανιχνεύονται στο πλαίσιο του Συμφραστικού Πίνακα Λέξεων:

(α) η χρήση συγκεκριμένων μερών λόγου (λ.χ. επιθέτων)· (β) γλωσσολογικές κατηγορίες, όπως η χρήση προσφυσμάτων ή καταλήξεων, τα συνθετικά των λέξεων κ.ά· (γ) οι συχνότεροι ή σπανιότεροι συνδυασμοί λέξεων· (δ) στατικά στοιχεία, λ.χ. λέξεις άπαξ· (ε) τα ιδιωματικά ή λόγια στοιχεία· (στ) τα ρητορικά στοιχεία, όπως η παρομοίωση, η ομοιοκαταληξία, η παρήχηση, οι επαναλήψεις λέξεων· (ζ) η χρήση των κυρίων ονομάτων και των προσωποποιημένων εννοιών κ.ο.κ.

□ Στόχοι:

- Η μελέτη του ποιητικού ύφους.
- Η ανίχνευση της χρήσης διαφορετικών υφολογικών επιπέδων.
- Η εξέταση των ρητορικών στοιχείων ενός συγγραφέα.
- Η διερεύνηση του ποιητικού λεξιλογίου.

↪ Παράδειγμα:

Κείμενο αναφοράς: «Ελένη» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Γαλαζόπλωρο καράβι».

Υπόθεση εργασίας: Να διερευνηθούν οι υφολογικές επιλογές του ποιητή ως προς τη χρήση επιθέτων. Για τον σκοπό αυτόν μπορούμε να αξιοποιήσουμε αφενός τα επίθετα που αποδίδονται στη λέξη «καράβι» (κοινά, σπάνια και νεολογισμούς) και αφετέρου τα κοσμητικά επίθετα που χρησιμοποιούνται στο ποίημα «Ένας γέροντας στην ακροποταμιά». Αφού συγκεντρώσουμε τα πρώτα συμπεράσματα σχετικά με τη χρήση των επιθέτων στην ποίηση του Σεφέρη, σχολιάζουμε την επιλογή του επιθέτου «γαλαζόπλωρο» στο συγκεκριμένο ποίημα (στον σχολιασμό μας λαμβάνουμε υπόψη από ποια αφηγηματική φωνή εκφέρεται η λέξη και αιτιολογούμε για ποιον λόγο ο ποιητής επιλέγει αυτό το ύφος ομιλίας για το ποιητικό πρόσωπο που το εκφέρει).

δ) Συνδυαστικές αναζητήσεις

- Οι παραπάνω τύποι αναζητήσεων μπορούν να συνδυαστούν σε προτάσεις εργασίας (λ.χ. αναζητήσεις σε επίπεδο θεματικό και λεξικολογικό ή λεξικολογικό και υφολογικό), με στόχο: την πολύπλευρη ανάγνωση συγκεκριμένων ποιημάτων· τη μελέτη βασικών θεμάτων και χαρακτηριστικών της σεφερικής ποίησης· την κατανόηση του σημασιολογικού και ιστορικού φορτίου της ποιητικής γλώσσας, μέσα από διακειμενικές αναγνώσεις.

🔗 **Παράδειγμα:**

Κείμενο αναφοράς: «Πάνω σ' έναν ξένο στίχο» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: Οικογένεια λέξεων «Θάλασσα».

Υπόθεση εργασίας: Συγκεντρώνουμε όλες τις λέξεις (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα και επιρρήματα) που ανήκουν στην οικογένεια «θάλασσα», ώστε να μελετήσουμε την παρουσία της θάλασσας στην ποίηση του Σεφέρη από άποψη θεματική, λεξιλογική και υφολογική.

Ενδεικτική πορεία διερεύνησης:

1. Με τη βοήθεια λεξικών, συντάσσουμε έναν κατάλογο με λέξεις που ανήκουν στην οικογένεια «θάλασσα», και τις διακρίνουμε σε όσες χρησιμοποιούνται περίπου ως συνώνυμες, για να δηλώσουν τη «θάλασσα», και σε όσες παραπέμπουν έμμεσα στη «θάλασσα».

2. Αφού συγκεντρώσουμε τα χωρία όπου απαντούν οι λέξεις στους τόμους Ποιήματα και Τετράδιο Γυμνασμάτων Β', διερευνούμε τα ακόλουθα ερωτήματα:

(α) Πόσο συχνή είναι η χρήση όρων που αναφέρονται στη θάλασσα μέσα στο συνολικό λεξιλόγιο του Σεφέρη;

(β) Ποιες λέξεις χρησιμοποιούνται συχνότερα, για να δηλώσουν την έννοια «θάλασσα»; Τι μέρη του λόγου είναι (λ.χ. περισσότερα ρήματα ή ουσιαστικά);

(γ) Από τη μελέτη των συμφραζομένων μπορεί να διακριθεί το σημασιολογικό εύρος που έχει καθεμιά από αυτές τις λέξεις στον Σεφέρη, καθώς και το επίπεδο χρήσης της (λ.χ. κυριολεξία, μεταφορά, χρήση τεχνικής ορολογίας κ.ο.κ.);

(δ) Από τη μελέτη των συμφραζομένων μπορεί να διακριθούν από υφολογική άποψη οι λέξεις σε λόγιες, ιδιοματικές, προφορικές, ποιητικές κτλ.;

(ε) Πόσες από τις παραπάνω λέξεις χρησιμοποιούνται σε εικόνες και παρομοιώσεις; Υπάρχουν μεταφορικές χρήσεις και, αν ναι, πώς εξηγούνται;

(στ) Σε ποια ποιήματα του Σεφέρη εμφανίζονται οι λέξεις με μεγαλύτερη συχνότητα, ώστε να μιλάμε για λογοτεχνικό μοτίβο;

(ζ) Με ποιον τρόπο συνήθως παριστάνεται η θάλασσα; Ποιες θαλασσινές εικόνες προτιμά ο ποιητής;

(η) Με ποια άλλα αγαπημένα μοτίβα-θέματα συμπλέκεται το θέμα της «θάλασσας» στην ποίηση του Σεφέρη;

(θ) Ποια είναι η σημασία του θαλασσινού τοπίου στην εικονογραφία ειδικά και στην ποίηση γενικότερα του Σεφέρη;

❑ **Άλλες προτάσεις:**

Κείμενο αναφοράς: «Πάνω σ' έναν ξένο στίχο» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: Λέξεις σχετικές με τον Οδυσσέα (λ.χ. Ιθάκη, Τροία, σύντροφοι, Σειρήνες, Κύκλωπας κ.ο.κ.).

Κείμενο αναφοράς: «Με τον τρόπο του Γ.Σ.» (Γ' Γυμνασίου)

Όροι αναζήτησης: Ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα και επιρρήματα που σχετίζονται με τις λέξεις «ταξίδι» «καράβι», και παράγωγες λέξεις.

Κείμενο αναφοράς: «Τελευταίος σταθμός» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: Ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα και επιρρήματα που σχετίζονται με τις λέξεις «φεγγάρι», «άστρα», «νύχτα», και παράγωγες λέξεις.

Κείμενο αναφοράς: «Τελευταίος σταθμός» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Νόστος», «επιστροφή», «γυρισμός», και συνώνυμες-παράγωγες λέξεις.

Κείμενο αναφοράς: «Ελένη» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: Διερεύνηση των κυρίων ονομάτων (ανθρωπωνυμίων και τοπωνυμίων).

Κείμενο αναφοράς: «Επί Ασπαλάθων ...» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Πέτρες», «κολόνες», «μάρμαρα», «μνημεία», «αγάλματα», και συνώνυμες-παράγωγες λέξεις.

Κείμενο αναφοράς: «Ο βασιλιάς της Ασίνης» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «Φως»-«σκοτάδι», «επιφάνεια»-«βάθος», «παρόν»-«παρελθόν», «παρουσία»-«απουσία», και συνώνυμες-παράγωγες λέξεις.

Κείμενο αναφοράς: «Τελευταίος σταθμός» (Β' Λυκείου)

Όροι αναζήτησης: «σαν», «ωσάν» σε συνδυασμό με λέξεις που σχετίζονται με τη γη ή με γεωργικές εργασίες (λ.χ. σπέρνω, θερίζω, τρύγος, χόμα, χωράφι κ.ο.κ.).

👉 Στο παράδειγμα που ακολουθεί (εικόνα 56) οι μαθητές έχουν αναλάβει μια μικρή ερευνητική εργασία: να αναζητήσουν τη θέση και τον ρόλο των αγαλμάτων στο ποιητικό έργο του Γ. Σεφέρη: συγκέντρωση σχετικών ποιητικών αποσπασμάτων μέσω αναζήτησης με τη λέξη-κλειδί «αγαλμ%»: διερεύνηση των αποτελεσμάτων (π.χ. τι είδους χαρακτηρισμούς χρησιμοποιεί συνήθως ο ποιητής για τα αγάλματα): ταξινόμηση των αποτελεσμάτων και παρουσίαση των συμπερασμάτων.

Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων στο Ποιητικό Έργο του Γ. Σεφέρη

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

αγαλμ Βρες

Επιλογές αναζήτησης

Ποήματα Τετράδιο Γυμνασμάτων

Τα Εντεμύλια Ποήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά

Αναζήτηση για: "αγαλμ"

5 εγγραφές [1 - 5]

άγαλμα (5)

Π017 031 013 Αυγάξει ξάφνου το **άγαλμα**. Μα τα κορμιά έχουν σβήσει| στη θάλασσα στον άνεμο

Π019 036 024 άγγιγμα του χρόνου| το **άγαλμα** πέφτει γυμνό στον αδρό| κόρφο που το γλυκαίνει

Π157 283 008 καθηλωμένοι| ή όπως| ρυθμός της μουσικής που μένει| εκεί στο κέντρο σαν **άγαλμα**|

Τ022 043 065 και πάλευε με τον αδηφάγο χώρο| που γριτσάνιζε το **άγαλμα** μέσα στα χέρια του|

Τ024 047 009 ξανάγινε **άγαλμα** σε κάποια στέγη| τον έχει ακόμη στην ψυχή της, τέτοιο αγόρι.|

αγάλματα (17)

Π024 048 016 ίσως να τους γυρεύουμε γιατί γυρεύουμε την άλλη ζωή,| πέρα από τ' **αγάλματα**.

Π040 068 002 κοπάσαμε τα σπασμένα **αγάλματα**| ξεχαστήκαμε και είπαμε πως δε χάνεται η ζωή τόσο

Π052 090 002 Άδειες καρέκλες| τ' **αγάλματα** γυρίσαν| στ' άλλο μουσείο.

Εμφάνιση λήμματος

αγαλματάκια (1)

Π136 237 012 που δε γνωρίσαμε| φτωχά και πλούσια| κι **αγαλματάκια** στα δάχτυλα| προσφέροντας

αγάλματος (1)

Π091 143 012 σαν την ψυχή ενός **αγάλματος** που δεν έχει μάτια| είναι ένα πλήθος μαζεμένο μέσα

αγαλμάτων (1)

Π039 067 009 μαύρη γαλήνη των πεθαμένων| κι έπειτα τα χαμόγελα, που δεν προχωρούν, των **αγαλμάτων**.

Εικόνα 56 Αναζήτηση "άγαλμ%" στον Συμφραστικό Πίνακα Λέξεων του Σεφέρη (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)

5.4 Άλλα διαδικτυακά περιβάλλοντα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους φιλολόγους

Υπάρχουν πολλά διαδικτυακά περιβάλλοντα, πλούσιο υλικό και ποικίλα εργαλεία στο διαδίκτυο. Σημασία έχει η δυνατότητα αξιολόγησης του υλικού αυτού εντός ενός ευρύτερου θεωρητικού πλαισίου, σύμφωνα και με όσα έχουν ήδη αναφερθεί στις προηγούμενες ενότητες. Κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης οι εκπαιδευτικοί θα έχουν τη δυνατότητα να περιηγηθούν και να αξιολογήσουν συγκεκριμένους δικτυακούς τόπους.

Στα Παραρτήματα Β & Γ οι εκπαιδευτικοί θα βρουν μια πιο πλήρη παρουσίαση επιλεγμένων δικτυακών τόπων (θεματικοί κατάλογοι, ψηφιακές βιβλιοθήκες, online λογισμικά, εκπαιδευτικές πύλες, σώματα κειμένων), ανά διδακτικό αντικείμενο.